

Використання автентичних аудіотекстів у підготовці перекладачів

Оскільки головною метою навчання іноземної мови студентів-філологів є підготовка до мовного спілкування в природних умовах або спілкування з носіями мови, а для перекладачів ще і виступати у ролі посередників для забезпечення комунікативного акту між двома сторонами, процес навчання буде тільки тоді цілеспрямованим і ефективним, коли вже в процесі навчання студент зустрінеться з труднощами нерідної йому мови і навчиться їх долати. Роль же автентичних аудіоматеріалів у створенні ілюзії справжнього мовного середовища важко переоцінити.

Використання автентичних матеріалів на початковому і середньому етапах навчання є порівняно обмеженим у зв'язку із наявністю великого числа лексичних, граматичних, фонетичних труднощів, тоді як на університетському етапі у студентів вже є достатній запас знань з основних мовних аспектів.

Таким чином, застосування автентичних аудіотекстів, в першу чергу свіжих, таких що містять сучасний інформативний і мовний матеріал, в процесі навчання аудіюванню здається нам більш доцільним і ефективним. Створюваний при цьому ефект участі в повсякденному житті країни мови, що вивчається, з її особливою культурою, не тільки сприяє навчанню природній, живій мові, але і слугує могутнім стимулом для підвищення мотивації вчитися.

Які ж особливості автентичного аудіотексту, яких бракує штучно створеним навчальним текстам для початкових стадій вивчення іноземних мов? Наведемо критерії мовної автентичності навчального аудіотексту [1; 2]:

Структурна автентичність. Ознаками структурної автентичності учбового тексту є змістовна і формальна цілісність, міцні логіко-граматичні зв'язки між його складовими.

Автентичність вимови. Для автентичних аудіоматеріалів характерним є швидкий темп пред'явлення інформації. У швидкій мові змінюється кількість звуків, ненаголошені звуки іноді опускаються. В потоці мовлення носія мови слова і фрази змінюють звичне звучання під впливом прогресивної і регресивної асиміляції.

Лексико-фразеологічна автентичність. Відбір лексики і фразеології грає важливу роль в досягненні автентичності вислову. Лексичне наповнення автентичних аудіотекстів більш різноманітне, не вибіркоче. Ідіоматичності і експресивності додають тексту фразеологічні звороти, розмовні формули, прислів'я, приказки, вигуки, звуконаслідування. Широко використовуються фразові дієслова, без яких природність мовлення є практично неможливою.

Грамматична автентичність. Вона пов'язана з використанням в мовленні властивих цій мові граматичних структур, наприклад, специфічних синтаксичних малюнків фрази, таких як незвичний порядок слів, замість типових для української мови підрядних речень в англійському реченні досить поширені прикметникові, герундіальні та інфінітивні звороти тощо.

Функціональна автентичність. Це поняття передбачає природність відбору лінгвістичних засобів для вирішення мовленнєвої задачі. Оволодіння умінням вибору оптимального в конкретній ситуації засобу висловлення думки – це одне з найважливіших завдань у формуванні соціолінгвістичної компетенції.

Окрім критеріїв мовної автентичності, виділяють також критерії змістовної автентичності учбового аудіотексту, серед яких:

Культурологічна автентичність. Автентичні аудіотексти відрізняються наявністю лексичних одиниць з національно-культурною семантикою, в яких яскраво виявляється своєрідність національної культури. В текстах зустрічаються реалії Великої Британії та інших англомовних країн (*Royal Family, pound, double-decker та ін.*), географічні назви, імена відомих людей, традиційні форми звертання (*Mr., Mrs., Sir, Miss*) тощо.

Інформативна автентичність. Будь-який природно-створений текст несе в собі якусь нову інформацію, яка, на думку автора, зацікавить цільового реципієнта. Ця вимога також дійсна і для навчального тексту: його зміст підбирається з урахуванням особливостей та інтересів аудиторії, а інформація оцінюється з точки зору її значущості та доступності для реципієнтів. Текст можна визнати за інформативно автентичним, якщо він викликає природний інтерес у слухача.

Ситуативна автентичність. З позиції соціолінгвістичної компетенції слухач повинен володіти уміннями сприймати і далі використовувати в мовленні ситуативні варіанти висловлення того чи іншого комунікативного наміру і розуміти причини використання одного з них в контексті певної ситуації спілкування.

Автентичність національної ментальності. При відборі матеріалу не можна забувати про національну специфіку тієї країни, для якої він призначається. Спроба відобразити типову для життя носіїв мови ситуацію не завжди може бути адекватно сприйнята слухачем. Для багатьох народів не прийнято відкрито показувати свої відчуття, скаржитися на проблеми і невдачі, згадувати про щось, наприклад, про смерть. Треба бути обережними також з міркувань релігійних уподобань реципієнтів. Потрібно, отже, навчати не тільки тому, як правильно сказати, але і тому, де і коли це буде доречно.

Реактивна автентичність. Реактивна автентичність аудіотекстів досягається наявністю в них окличних речень, вигуків, риторичних питань, підсилювальних конструкцій, оцінювальних слів, розділових запитань.

Різноманітність засобів репліціювання додає мовленню виразності, емоційного забарвлення, викликає інтерес у слухача.

Автентичність оформлення. В автентичних аудіотекстах важливим є звуковий ряд (так звані *environmental clues*): шум транспорту, розмови перехожих, дзвінки телефону, музика, індивідуальні особливості пред'явлення мови (чоловік, жінка, діти), діалект, артикуляція (дефекти мовлення, дикція, тембр).

Таким чином, аналіз критеріїв автентичності навчального аудіотексту показує, що вони проявляються у всіх компонентах комунікативної компетенції, таких як *лінгвістична компетенція; соціолінгвістична компетенція; соціокультурна компетенція; соціальна компетенція; дискурсивна компетенція; стратегічна компетенція.*

Крім відповідності критеріям автентичності, матеріал для навчання аудіюванню повинен також відповідати наступним вимогам:

1. Відповідність віковим особливостям і мовленнєвому досвіду студентів.
2. Вміст нової і цікавої для студентів інформації.
3. Наявність надлишкових елементів інформації.
4. Представлення різних видів мовлення, наприклад дикторського або розмовного.
5. Природний темп, характерний для даного виду мовлення.
6. Здатність матеріалу викликати у відповідь емоційний відгук.
7. Бажана наявність освітньої і виховної цінності аудіотексту.

Отже, регулярне і методично доцільне використання автентичних аудіоматеріалів ефективно формує у студентів комунікативну компетенцію як здатність і готовність взаємодіяти в міжкультурному спілкуванні. Тому необхідно підвищувати питому вагу і значущість аудіювання автентичних текстів в сучасному навчальному процесі. На старших курсах доцільно використовувати аудіотексти, створені для носіїв мови, не підлаштовані для навчальної мети. На сучасному етапі медіа-компанії BBC, CNN, Voice of America та інші мають свої Інтернет-сайти та пропонують «подкасти» для завантаження на електронні носії і навіть на мобільні телефони. Останній фактор дозволяє пропонувати аудіофайли мр3 навіть для самостійної роботи студентів.

Слід зазначити, що потрібно знайомити студентів із зразками всіх поширених жанрів/типів текстів, показавши логіко-композиційні і мовні особливості їх реалізації мовою, що вивчається. До таких жанрів слід віднести: розповідь, опис, повідомлення, наукову доповідь, пояснення, доказ, відгук, бесіду, телефонну розмову (формальну і неформальну), інтерв'ю, розпитування, суперечку, дискусію.

Для одержання фонових знань і формування на цій основі соціолінгвістичної і соціокультурної компетенції майбутній перекладач повинен одержувати необхідну інформацію про країну мови, що вивчається, і її народ. Джерелом можуть служити відео-додатки до зарубіжних підручників, а також художні фільми, у тому числі і серіали, якщо дія в них відбувається в країні мови, що вивчається, навчальні телефільми та телепрограми. Щоб з'ясувати специфіку поведінки носіїв мови, потрібно бачити їх, а також і обстановку, в якій відбувається акт спілкування (магазин, метро, аеропорт, навчальна аудиторія, театр і ін.).

Слід враховувати також, що мовна і немовна поведінка комунікантів визначається соціальним контекстом, тобто комунікативною ситуацією. В зв'язку з цим прослуховуванню тексту повинен передувати аналіз ситуації, а іноді і її опис. Якщо джерело аудіовізуальне, тоді ситуація частково представлена через зорове сприйняття. У разі ж пред'явлення аудіотексту без зорової опори викладачу слід самому створити ситуацію спілкування і описати її до прослуховування тексту.

Таким чином, використання автентичних навчальних текстів, які відповідають критеріям автентичності та базовим вимогам комунікативної методики викладання іноземних мов, є могутнім засобом навчання вільного володіння іноземною мовою, наближеного до рівня носіїв мови.

Література

1. Носович Е.В. Методическая аутентичность // ИЯШ. – 2000. – № 1.
2. Мильруд Р.П., Гончаров А.А. Теоретические и практические проблемы обучения пониманию коммуникативного смысла иноязычного текста // ИЯШ. – 2003. – № 1.
3. Елухина Н.В. Обучение аудированию в русле коммуникативно ориентированной методики // Иностранные языки в школе . –1989. – № 2.
4. Зайцева Л.А. Требования к аудитивному материалу, содержащему неизученную лексику // Иностранные языки в школе . –1996. – № 3.